

יזמות נשים בהייטק הישראלי

פברואר 2024

מחקר: דני בירן

RISE

Resilient, Innovative &
Sustainable Economy

הגדלת המועסקים בהייטק היא שאיפה שיש לגביה הסכמה רחבה. חלק ממימושה מחייב הגדלת ההשתתפות של אוכלוסיות שכרגע נמצאות בתת-ייצוג בסקטור, כמו נשים, ערבים וחרדים.

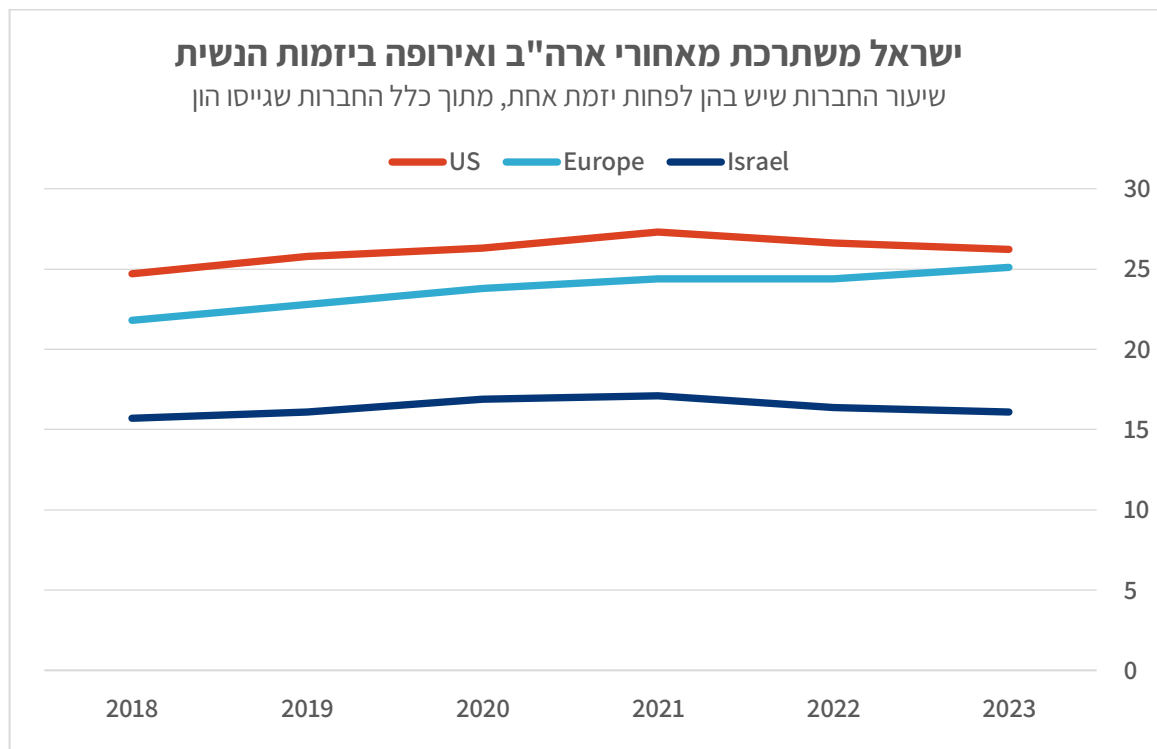
דו"ח זה עוסק בנשים, וספציפית ביזמות נשית. אף שניתן להגדיל את שיעור הנשים בהייטק גם מבלי להגדיל את שיעור היזמיות, שכן ניתן לעבוד בסקטור גם מבלי להיות יזם, יש חשיבות להגדלת שיעור היזמיות, בין היתר כי **נשים יזמות לעתים קרובות תעסקנה יותר נשים**.

על פי דו"ח שפרסם הבנק האירופי להשקעות (European Investment Bank) בנובמבר 2022, הממוצע העולמי של שיעור הנשים בחברות בהובלת גברים הוא 30%, ובחברות בהובלת נשים – 1.47%¹. נתון נוסף מאותו דו"ח מתייחס לשיעור העובדות בסטארט-אפים וחברות צמיחה, והוא מתואר בטבלה 1.

שיעור העובדות	הוקמו ע"י גברים	הוקמו ע"י נשים
פחות מחצי	75%	22%
בערך חצי	17%	30%
יותר מחצי	8%	48%

טבלה 1 – שיעור העובדות בסטארט-אפים וחברות צמיחה (מקור – EIB)

תרשים 1 מתאר את שיעור החברות שיש בהן לפחות יזמת אחת, מכלל החברות שגייסו הון בשנים האחרונות. הנתונים לגבי ארה"ב ואירופה נלקחו ממאגר המידע Pitchbook, והנתונים על ישראל נלקחו מפלטפורמת המידע Finder של Startup Nation Central.

תרשים 1

¹ <https://www.eib.org/en/publications/online/finance-female-entrepreneurs>

התרשים מעלה שלוש שאלות מעניינות:

- למה המספרים בישראל נמוכים משמעותית מאלה של ארה"ב ואירופה?
- מה גורם להגדלת הפער בין אירופה לישראל על פני זמן?
- מה הסיבות לירידות בשנתיים האחרונות בישראל ובארה"ב, בעוד שבאירופה הם ממשיכים לעלות?

בדו"ח זה נתייחס לשאלות אלה. במהלך המחקר התייחסנו לגורמים הבאים:

- פעולות ממשלתיות לעידוד יזמות נשית במקומות השונים.
- תמונת מצב של סקטור השקעות ההון-סיכון, כולל שיעור הנשים, קרנות שמתמקדות בהשקעות בחברות שהוקמו ע"י נשים, וכד'.

פעולות ממשלתיות לעידוד יזמות נשית

בשל החשיבות הרבה שממשלות מייחסות לעידוד וקידום יזמות נשית, הן באירופה והן בארה"ב יש פעולות ממשלתיות בתחום זה. בהמשך הפרק מתוארות מספר דוגמאות ספציפיות, אך באופן כללי יש שני מאפיינים עיקריים לפעולות אלה:

- **גופים ותכניות ייעודיים לנשים בלבד.** הניסיון מראה שתחרות "ישירה" של נשים יזמיות עם יזמים גברים אינה מביאה לתוצאות הרצויות מבחינת השתתפות נשים, ולכן יש חשיבות לקיום מסלולים נפרדים לנשים.
- על רקע העובדה שהתעשייה היא בעיקרה גברית, הקמת **פורומים ורשתות תמיכה וסיוע ייעודיות לנשים**, כולל מעורבות פעילה של נשים המהוות מודל לחיקוי כמשקיעות, מנהלות, ויזמיות.

אירופה

הנציבות האירופית מפעילה ומממנת מספר תכניות לעידוד וסיוע ליזמיות. להלן מספר דוגמאות:

EEN for Women

Enterprise Europe Network (EEN) הוא גוף שמסייע לעסקים קטנים ובינוניים באירופה שמעוניינים להגדיל את הפעילות הבינ"ל שלהם. ל-EEN יש קבוצה ייחודית לסיוע לנשים יזמיות בנושאים כמו מציאת שותפים, גישה לשווקים בינ"ל, ומימון של האיחוד האירופי.

קבוצות סיוע:

הנציבות הקימה ומתחזקת מספר קבוצות שמסייעות לנשים יזמיות בתחומים שונים:

- הקהילה האירופית של business angels – סיוע לנשים יזמות בגיוס הון.
- הרשת האירופית לקידום יזמות נשים (WES) – מורכבת מנציגי ממשלות ומוסדות לאומיים אחרים, שאחראים על קידום ותמיכה של נשים יזמות ברמה הלאומית.
- הרשת האירופית של שגרירות יזמיות – כ-270 נשים יזמות ממדינות שונות, המשמשות כמודלים לחיקוי ע"י שיתוף של נשים בכל הגילים בסיפורי ההצלחה שלהן.
- הרשת האירופית של מנטורים לנשים יזמות, שמייצעת ליזמות בהקמה, ניהול וצמיחה של חברות, בין השנה השנייה והרביעית להקמתן.

תכניות מימון וסיוע ייעודיות:

במסגרת התכנית Horizon Europe של הנציבות האירופית, הושקה ב-2021 תכנית Women TechEU, שמועדת רק לחברות טכנולוגיות שיש להן יזמת אישה, ובמסגרתה החברה יכולה לקבל מענק (75,000 אירו), כמו גם ייעוץ וליווי מקצועי, והשתתפות באירועים ייעודיים.²

פרסים לנשים חדשניות:³

שני גופים המופקדים על חדשנות בנציבות האירופית, European Innovation Council (EIC) ו-European Institute for Innovation & Technology (EIT), מחלקים מידי שנה פרסים לנשים שהפגינו חדשנות פורצת דרך, בעיקר בתחומים של אימפקט חיובי על האנושות ועל כדור הארץ. תכנית הפרסים הושקה לראשונה ב-2011, ועודכנה מאז מספר פעמים.

² https://eisma.ec.europa.eu/programmes/european-innovation-ecosystems/women-techeu_en

³ https://eic.ec.europa.eu/eic-prizes/european-prize-women-innovators-powered-eic-eit_en#:~:text=The%20European%20Prize%20for%20Women,change%20for%20people%20and%20planet.

הפרסים מחולקים לשלוש קטגוריות, ויכולים להגיע עד 100,000 אירו. הם מיועדים לנשים שהקימו חברות חדשניות לפחות שנתיים לפני הגשת הבקשה לפרס. אחת הקטגוריות מיועדת לנשים מתחת לגיל 35 בלבד. הקריטריונים לבחירת הזוכות הן חדשנות פורצת דרך של החברה או הארגון שהן הקימו (או הקימו במשותף), מידת האימפקט של החדשנות, בדגש על השפעה על האנושות והסביבה, והיות הזוכה מנהיגה מעוררת השראה, בעיקר בקרב נשים וילדות. מספר ההגשות לקבלת הפרסים הולך ועולה בהתמדה מידי שנה.

פלטפורמת WEgate:⁴

פלטפורמה מקוונת עבור נשים יזמות, שהושקה ב-2016. מרכזת במקום אחד אינפורמציה וקישורים להדרכה, ליווי, ייעוץ, והזדמנויות לנטוורקינג. יש מדינות שמשתמשות בפלטפורמה זו כתשתית לפלטפורמה מקומית, כמו למשל Women Entrepreneurs Netherlands בהולנד.⁵

תמיכה במדינות ספציפיות:

מעבר לתכניות הכלליות של הנציבות האירופית, האיחוד האירופי ביחד עם גופים שונים, כמו למשל הבנק האירופי לשיקום ופיתוח (EBRD), מפעילים תכניות מימון וסיוע ייחודיות לחברות בהובלת נשים במדינות שונות.^{6,7}

ארה"ב

הגוף הממשלתי העיקרי המופקד על סיוע לנשים יזמות הוא Small Business Administration (SBA), שהיא סוכנות פדרלית עצמאית שהוקמה ב-1953 לסיוע והגנה על עסקים קטנים. בתוך ה-SBA פועל גוף שנקרא "המשרד לעסקים בבעלות נשית" (OWBO), שמפעיל תכניות הדרכה, ייעוץ, חוזים ממשלתיים, וגישה להון ולאשראי, ייחודיות לנשים יזמות.

בנוסף לפעילות ברמה הפדרלית, ה-SBA תומך גם בפעילויות ברמה המדינתית. דוגמא לכך היא החברה לפיתוח פיננסי בקליפורניה, שמעניקה לנשים שירותים שונים כמו הדרכה והכשרה, ייעוץ עסקי, וערבויות להלוואה ללא גביית תשלום.⁸

ה-SBA מתחזק גם פלטפורמה אינטרנטית (Ascent), שבה אינפורמציה וכלים לסיוע ליזמות.⁹

בארה"ב פועל גם גוף לא מפלגתי שנקרא National Women's Business Council, שתפקידו לייעץ לנשיא, לקונגרס, ול-SBA בכל הנושאים הרלבנטיים לנשים יזמות.

ישראל

ב-2019 רשות החדשנות השיקה מסלול ייעודי לסטארט-אפים שהוקמו ע"י נשים, שבמסגרתו ניתן להם מענק גבוה יותר מהמענקים הרגילים (75% בשנה הראשונה ו-70% בשנייה, לעומת 30-50% במסלול הרגיל). עם זאת, אין מדובר באמת במסלול נפרד מבחינת תקציב ותהליך, אלא רק אחוז גבוה יותר של השתתפות במסלול הרגיל למימון חברות הזנק.

בנוסף, יש לציין שלמרות שישראל משתתפת בחלק מהתכניות של הנציבות האירופית, ובראש וראשונה בתכנית Horizon, ישראל אינה חלק של הקהילות והרשתות המוזכרות לעיל (הקהילה האירופית של business angels, הרשת האירופית לקידום יזמות נשים, הרשת האירופית של שגרירות יזמות, והרשת האירופית של מנטורים ליזמות).

⁴ <https://www.wegate.eu/>

⁵ [https://www.wegate.eu/wen-women-entrepreneurs-netherlands-netherlands/#:~:text=Women%20Entrepreneurs%20Netherlands%20\(WEN\)%20is,a%20national%20or%20international%20scale.](https://www.wegate.eu/wen-women-entrepreneurs-netherlands-netherlands/#:~:text=Women%20Entrepreneurs%20Netherlands%20(WEN)%20is,a%20national%20or%20international%20scale.)

⁶ <https://www.ebrd.com/news/2023/ebd-sweden-and-banca-intesa-support-women-entrepreneurs-in-serbia.html>

⁷ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-ebd-and-sweden-boost-female-entrepreneurship-georgia-2023-09-20_en#:~:text=This%20loan%20is%20part%20of,%2C%20mentoring%2C%20and%20training%20series.

⁸ <https://cacapital.org/business-assistance/womens-business-center/>

⁹ <https://ascent.sba.gov/>

נשים כמשקיעות

אחד ההסברים המקובלים לשיעור הנמוך של נשים יזמות בעולם היא העובדה שתעשיית ההון-סיכון, שהיא המקור העיקרי למימון של סטארט-אפים, היא תעשייה גברית בעיקרה. בשנת 2022 בארה"ב רק 16% מבין בעלי זכות החלטה בקרנות הון-סיכון היו נשים, וביותר מ-95% מקרנות אלה היה רוב גברי בין בעלי זכות ההחלטה.¹⁰ באירופה, בין 5-15% מהמשקיעים בעלי זכות החלטה הן נשים.¹¹ לכן, יש יוזמות שונות שמטרתן "להתגבר" על תופעה זו. עיקרי היוזמות הם יצירת קהילות ללימוד והעצמה של משקיעות, כמו גם פעילות מול משקיעים בקרנות (Partners Limited), במטרה לעודד אותם להשפיע על הקרנות בהן הם משקיעים להגביר את הייצוג הנשי. **יוזמות אלה בד"כ צמחו מלמטה, ואינן תוצאה של מעורבות ממשלתית.** להלן מספר דוגמאות.

ארה"ב

All Raise:

All Raise הוא ארגון ללא כוונת רווח שהוקם ב-2017 ע"י 34 נשים משקיעות עם חזון להגדיל את הגיוון בתעשיית ההייטק. הארגון כולל יזמיות, משקיעות הון סיכון, ושותפים אחרים, והוא מעניק שירותים שונים הן למשקיעות והן ליזמיות. דוגמא לתכנית למשקיעות היא VC Champions, שבמסגרתה מצמידים ארבעה שותפים בכירים (GPs) בקרנות הון סיכון לעובדת בדרג זוט (principal) בקרן כזו למשך שנה. במהלך השנה השותפים הבכירים (ה- champions) עורכים פגישות אישיות עם העובדת הזוטרה להדרכות בנושאי השקעות, ניהול, ופיתוח קריירה.

Equity Summit:

פורום שהוקם בידי שלוש משקיעות, שבתחילת דרכן כמשקיעות ראו שלנשים במקצוע זה אין גישה שווה לעמיתיהן הגברים לאקוסיסטם של ההשקעות. הפורום מאפשר מפגשים בין משקיעות לבין משקיעים בקרנות (Partners Limited) שרוצים לחזק את מעמד הנשים העובדות כמשקיעות הון-סיכון.

קרנות הון-סיכון בניהול נשים:

בארה"ב יש מספר גדול והולך של קרנות הון-סיכון שהוקמו ומנוהלות ע"י נשים. רבות מהן מתמקדות במידה רבה בהשקעה בחברות שהוקמו ע"י נשים או ע"י קבוצות אחרות בתת ייצוג.

חלק מהמשקיעים בקרנות אלה (Limited Partners) הם גופים פילנתרופיים או חברות ענק, ששמו לעצמם מטרה לקדם יזמות נשית, בין היתר ע"י השקעה בקרנות הון-סיכון שמתחייבות להשקיע בחברות שמנוהלות ע"י נשים. שתי דוגמאות (מני רבות) הן Pivotal Ventures, שהוקמה ע"י מלינדה גייטס, ומשקיעה בקרנות המנוהלות ע"י נשים או קבוצות אחרות בתת-ייצוג, וחברת הפיננסים J.P. Morgan, שהשיקה תכנית Spark, שבמסגרתה היא הקציבה 140 מיליון דולר להשקעות בקרנות הון סיכון בהובלת נשים או בני מיעוטים.¹²

אירופה

¹³:European Women in VC

קהילה של כ-1000 משקיעות הון סיכון מרחבי אירופה, המשמשת לנטוורקינג, לחיזוק קשרים עם משקיעים בקרנות (Limited Partners), ולהגברת מודעות ליזמות נשית ולשיעור הנשים בין משקיעים.

¹⁰ <https://glasshalf-funded.com/50-women-led-venture-capital-firms-to-watch/>

¹¹ <https://www.europeanwomensvc.org/members>

¹² <https://www.jpmorgan.com/insights/corporate-responsibility/board-governance/women-in-vc-taking-stock-of-where-we-are#:~:text=J.P.%20Morgan%20has%20written%20some,and%20veteran%20led%20emerging%20managers.>

¹³ <https://www.europeanwomensvc.org/>

קהילות מסוג זה קיימות גם במספר מדינות אירופיות.

קרנות הון-סיכון בניהול נשים:

באירופה יש מספר קטן, אך הולך וגדל, של קרנות הון-סיכון שהוקמו ומנהלות ע"י נשים, שמתמקדות בהשקעה בחברות שהוקמו ע"י נשים (או שיש להן לפחות אשה אחת בצוות המייסד). בבריטניה, למשל, פועלות הקרנות Alma Angels, Sie Ventures, Pink Salt Ventures, January Ventures, Fund F, Angel Academe ו-Sie Ventures, שכולן מתמקדות בנושא. גם במדינות אחרות באירופה, כמו למשל גרמניה, הולנד, שוודיה, צרפת ועוד, יש קרנות שמתמקדות בהשקעה בחברות שבין היזמים שלהן יש לפחות אשה אחת.

משקיעות אנג'ל (Angel Investors)

לאנג'לים יש תפקיד חשוב בסבבי גיוס ראשוניים של סטארט-אפים. הרבה נתונים מעידים על כך שמשקיעות אנג'ל נוטות להשקיע יותר בסטארט-אפים שהוקמו ע"י נשים מאשר משקיעי אנג'ל, ולכן בניתוח של יזמות נשים מעניין במיוחד לבחון נתונים על משקיעות כאלה.

בארה"ב, בשנת 2021, 33.6% מסה"כ משקיעי אנג'ל היו נשים (ב-2004 שיעורן היה 5% בלבד).¹⁴

בבריטניה, שיעור משקיעות האנג'ל ב-2022 היה 14%.¹⁵ באירופה כולה השיעור הוא כ-10%.

בישראל, על פי פלטפורמת המידע Funder של Startup Nation Central, בשנת 2022 היו 229 משקיעי אנג'ל פעילים (כלומר, ביצעו לפחות השקעה ישירה אחת בסטארט-אפ), ומתוכם 11 נשים (פחות מ-5%). ב-2023 היו 93 אנג'לים פעילים ומתוכם חמש נשים (כ-5%).

¹⁴ <https://www.forbes.com/sites/geristengel/2022/08/03/women-angel-investors-a-movement-that-has-taken-off/?sh=e52d44e2a18f>

¹⁵ <https://ukbaa.org.uk/wp-content/uploads/2022/09/Women-Angel-Insights%E2%80%9494The-impact-of-female-angels-on-the-UK-economy%E2%80%94942022-report-final.pdf>

תשובות לשאלות המחקר

קשה לענות באופן נחרץ על השאלות שפורטו בראש מסמך זה, אך ניתן להעלות מספר השערות.

לגבי הפערים בין ישראל לארה"ב ואירופה:

- בישראל, בניגוד לארה"ב ולאירופה, אין גוף ממשלתי ייעודי לסיוע לנשים יזמיות. בנוסף, בעיקר באירופה, יש מגוון תכניות מימון וסיוע ייעודיות לנשים. בישראל יש מסלול תמיכה אחד של רשות החדשנות, אלא שהוא מסלול רגיל שייחודו רק בשיעור המענקים.
- בקהילת המשקיעים בישראל עדיין יש רוב גברי משמעותי יותר מאשר בארה"ב ואירופה. הדבר בולט גם בשיעור משקיעות האנג'ל בישראל שהוא נמוך בהרבה לעומת שיעורן באזורים האחרים.
- לפעילותן של קהילות של משקיעות ויזמיות יש השפעה חיובית, וכתוצאה מכך בד"כ רואים עלייה בשיעור החברות בבעלות נשית שמקבלות מימון על פני ציר הזמן במדינות בהן יש קהילות פעילות כאלה.

לגבי הסיבות לירידות בשנתיים האחרונות בישראל ובארה"ב:

- שנתיים אלה התאפיינו בהאטה גלובלית, כולל ירידה בהשקעות, וקושי גובר בגיוס הון. ייתכנו מספר הסברים לירידה בשיעור החברות בבעלות נשית שגייסו הון:
  - בתקופה שבה משקיעי הון-סיכון משקיעים פחות, הם נוטים להתמקד באזורי הנוחות שלהם, ומכיוון שרובם גברים, הם משקיעים פחות בחברות בבעלות נשית. בנוסף, בתקופה כזו, שבה משקיעים מעדיפים להקטין סיכונים, יש עדיפות ליזמים סדרתיים שכבר הצליחו בעבר, ובקרב אוכלוסייה זו יש רוב גברי גדול.
  - הקמת חברה וגיוס הון בתקופה של האטה הם קשים יותר, ולעתים מתסכלים יותר, מאשר בתקופות טובות. ייתכן שנשים נרתעות יותר מהתמודדויות אלה.
  - ייתכן שהעובדה שבאירופה, גם בתקופה זו, יש פעילות של מגוון ארגונים, תכניות, ומקורות מימון ייעודיים לנשים, מסבירה למה שם ממשיכה העלייה גם בשנות ההאטה.

סיכום והמלצות

נשים נמצאות בתת-ייצוג בהיטק בכלל, ועוד יותר מכך ביזמות בהיטק. זו תופעה כלל עולמית, שנובעת מסיבות רבות. **גם על רקע זה, המספרים בישראל גרועים משמעותית מאלה שבארה"ב ובאירופה. לעומת אירופה, הפער גם גדל בהתמדה.** הנסיון בעולם מראה שניתן לנקוט בפעולות שיסייעו לשיפור המצב. חלק מהפעולות הן יוזמות שצומחות מהשטח, ע"י מי שרוצים, ובעיקר רוצות, להגדיל את שיעור הנשים היזמיות, אבל חלק מהפעולות הן ממשלתיות. כפי שתואר בהרחבה לעיל, שני העקרונות העיקריים מאחורי פעולות אלה הן יצירת תכניות ומסלולים ייעודיים לנשים בנושאים כמו מימון והכשרה, והקמת קהילות לעידוד, נטוורקינג, תמיכה בנושאים שונים, ורתימת משקיעים בקרנות להשפיע בנושא.

המלצות

בהנחה שאנחנו אכן רוצים להגדיל את מספר העובדים בתעשיית ההיטק, ובתוך כך את מספר ושיעור הנשים, יש לתת תשומת לב להגדלת מספר ושיעור היזמיות. אנו ממליצים על הפעולות הבאות:

- 1. הקמת מסלול ייעודי למימון מוקדם של סטארט-אפים שיש להם לפחות יזמת אשה אחת.** בשונה מהמסלול הקיים, מומלץ שמסלול זה יהיה נפרד ממסלולי המימון האחרים של הרשות, ולא רק יאפשר מתן מענק בשיעור גבוה יותר. דרכים לקיום מסלול ייעודי כוללים תקציב ייעודי, השתתפות משמעותית של נשים בוועדות המחקר המאשרות מענקים במסלול זה, וכד'. חשוב להדגיש שאין הכוונה לתקציב תוספתי, אלא "צביעה" של חלק מהתקציב הקיים למטרה זו.
- 2. הקמה, או עידוד להקמה, של קרן או קרנות הון-סיכון שתחויבנה להשקיע בסטארט-אפים שיש בהם לפחות יזמת אשה אחת** (ניתן לשקול גם הרחבה לאוכלוסיות אחרות בתת ייצוג). כחלק מכך, יש לוודא שבועדות ההשקעה של קרנות אלה יש רוב לנשים.
- 3. בחינה של התכניות האירופיות לעידוד יזמות נשית, שישראל יכולה להשתתף בהן** מתוך מעמדה באירופה וכמדינת אסוציאציה בתכנית Horizon, והצטרפות לתכניות המתאימות.
- 4. אנו ממליצים למשקיעות הון-סיכון להקים קהילה/רשת מאורגנת ורשמית,** אשר תסייע לקידום והכשרה של עובדות זוטרות בקרנות הון-סיכון כדי שתוכלנה להפוך לשותפות, תשכנע משקיעים בקרנות לעודד את הקרנות בהן הם משקיעים להשקיע בחברות של יזמיות, ובאופן כללי להגביר את המודעות בארץ לנושא. ממשלת ישראל יכולה לסייע בהתנעה של יוזמה כזו.